

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

Belső farkas-utca 78. sz. alatt gr. BÄNFFI-ház emeletébe.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőn.
 Ára évfolyamra 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
 A „nyilváltó”-i cikkek sora után 15 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez címzendők.

KIADÓ-HIVATAL:
 Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Figyelmeztetésül.

Évfolyamos előfizetőink előfizetési határideje múlt hó végével lejárván, tisztelettel kérjük előfizetésük megújítását.

Lapunk előfizetési ára:

Egészévre . . . 12 frt.
 Félévre . . . 6 „
 Évfolyamra . . . 3 „
 Egy hónapra . . . 1 „

Az előfizetési pénzek kiadó Stein János közép-utcai könyvkereskedésébe küldendők.

Kolozsvár, october 4. 1862.

(D) A sajtó korlátai összebb szorítottak, hogysem a napi belpolitikai kérdésekről fejtegetésekbe bocsátkozzunk. Pedig szükséges a dolgok mostani állásában a mérsékelt ellenzék nézeteit ismerni mindenkinek, s ehhez képest tájékozni magát a további teendőkről, ha a végcél az, hogy ügyeink az alkotmányos mederbe visszatereljenek; szükséges hadd tisztuljanak a nézetek, a bizalmatlanság rendre enyészszék, s így valahogy haladjunk át ezen örök bizonytalanságból a vég megállapodás felé.

Miután Erdély az utóbbi pesti országgyűlésen részt nem vehetett, e területen annál nagyobb véleményesére volna szükség, mert éppen itt legkevésbé vannak még a vélemények egyeztetve.

Az 1848-i törvények Erdély autonómia részét fenhagyták, a gubernium helyt maradt, a törvénykezés és szervezet a régi lábón hagyatott, a képviselőválasztás joga a megyék s városok körében maradtott, s a választási jogosultság maga különbözik a Királyhágón tulitól. Az ország öt törvényei, a mennyiben azokat az 1848-i idők nem módosították, meghagytak; vallásos szabadságunk, belnemzetközi viszonyaink, sőt személyes szabadságunkra vonatkozó törvényeink is sok vonatásban különböztek a Királyhágón tulitól; a székelyföld, a fundus regius, és a magyar megyék különböző helyhatósági köz- és magánjogokkal bírtak; s az unio szintén fenhagyta az egyesülési föltételeket, melyeknek formulázása által az unio actusára nézve a nemzetiségek aggodalmait el lehetne enyésztetni. Mindezekből az következik, hogy Erdélyben szükséges volna a kérdésnek jogi alapokon vitatása, úgy a kormány és ország, mint az itt lakó külön nemzetiségek között.

Szükség volna tudnunk, az egyesülés kérdésére nézve miért idegenkednek attól a nemzetiségek, mit féltenek miatta? s nem lehetne-e aggodalmaikat a fenhagyott föltételek formulázása által megnyugtani?

A törvényhozás 1848-ban elég ildomos volt Erdélyhez, Magyarország nem akarta Erdélyt erővel annectálni; csak évszázados kívánnak és jogi fejlődésnek nyitott tárt karokat, de nem gondolt arra, hogy Erdély talán reá nézve igen szükséges és hasznos egyes köz- vagy magánjogi különbségeit egy föltétlen unioanak odaadja. A törvényhozás e jó szándéka elég vértjeül szolgálhatna ma is a nemzetiségeknek, s tán sebesen haladhatnánk az egyetértés felé, mihelyt az itteni nemzetiségek, nem tabularasát képzelnek, hanem azon jogi alapokon építenék tovább, melyeknek egy részét maga az octoberi diploma is visszahelyezte.

Vitatkozni kellene tehát Erdélyben a benn levő elvi s nemzeti pártoknak legalább a közvetítésre képes jogalapon, hol annyival mindenestre közelébb állanának egymáshoz, a mennyiben egy alapon állanának, habár ez alapot itt-ott egyik rosznak, a másik jónak láthatná, míg végre a vita kitisztázna: melyeknek van igaza? vagy pedig az alap egyik másik hibás köve helyébe újat illesztene.

E vitatásba, mint egyik félnek, be kellene ve-

gyülnie a Királyhágón tuli publicistikai köröknek is. Hányini vetni kellene a dolgot hadd tisztuljanak az eszmék, s talán ezáltal igen sok elenyészne azon félreértésekből, melyek miatt oly mereven állanak a dolgok.

Nem remélünk ugyan valamely gyors kifejlést ezáltal, de mégis azt hiszük, a hasonló alapok elfogadása és az idők segédkara vinné előbb dolgainkat.

Szükséges volna tehát hazánkban megtalálni a közelítő alapokat, és e téren eszméket cserélve egyeztetni rendre nézeteinket; mert hátha benn lakó népekül nem állunk egymáshoz megközelíthetetlen távolságban? Az emberi agyvelő végre is capacitatoria van teremtve, s hátha itt-ott az okok győzzenek; míg most minden politikai tény, mint Deus ex machina áll elé, s az ember végre is kénytelen mint a csiga, saját logikájának hejába vonulni be.

A pesti román lap — a „Concordia” — közlebről egy ily irányra törekvő cikket tesz közzé, melynek sarkköve e cikk következő nyilatkozata: „a románok már többször kimondották, hogy ők nem ellenzik elyben az uniot, csak a fusiot.” Ha a románok a „Concordia” ezen állítását ma mind aláírják, úgy éppen nem állanának egymástól megközelíthetetlen távolságban, mert a mint főnebb említettük, a magyar törvényhozás sem akart fusiot, csak is közigazgatási és törvényhozási, egy szóval kormányzati egységet, a mi kényelmes az uralkodásra, correctebb a honpolgároknak nézve. Ha a románok az 1848-i törvényeket mélyebben tanulmányozzák, ha látják, hogy nemcsak a föltételek joga maradt fen Erdélyre nézve, de egész addigi szerkezete a királyföld universalitásával, a székelyföld válsával, guberniummal egyetemben: akkor világosan láthatják, hogy a magyar nemzet sem kíván fusiot, nem azért pedig mintha ezáltal a kormányzat és haza erősebb nem lenne; de azért, mert Erdély külön fejlődési historiai területekből és nemzetiségekből áll, s jól tudja azt mindenki, hogy ezen területek és nemzetiségek méltányos igényeinek kielégítése nélkül az egyesülés örök viszály magvát hordaná magában.

A mi a „Concordia” azon állítását illeti, hogy Erdélyben a románok és magyarok a szászok suprematiara törekvése mián közeledtek volna egymáshoz, ezt mi nem látjuk valónak. A szászok suprematiájától mi nem félünk, nekik csak a magyarok és románok versengése ad fölényt, a mennyiben a többség ott lesz, a hol ők állanak; de e versengésnek így, vagy úgy, előbb-utóbb vége lesz, a mint a nemzet és ország sorsa felett az uralkodó utolsó decisioi megtörténnek. Ha visszaterünk így a történelmi alapokra, ott a korlátokon belül minden nemzetiség iparkodni fog saját kifejtésére; ha ide vissza nem térhetünk, a mint Axente mondá nyomozó bírónak, megint elférünk egymás mellett a járomban. A viszály csak ez átmentti idő alatt tart. De most még valóban tart, és sajnáljuk, hogy a „Concordia” azon állítását kétségbe kell vonnunk, mintha közeledés történt volna a magyarok és románok közt. Mi e közeledésnek igen kevés, sőt szinte mi nyomát sem látjuk. Ha a románok kimondják azon szót: „unio, de nem fusio”, akkor közeledtek, ekkor oly tért foglaltak el, hol sikerrel vitatkozhatunk, s a feltételek formulázásánál, s a jövő törvényhozás feladatainak előkészítésénél hasznos szolgálatot tehetünk egymásnak; és ha a szászok is ezen alapra állanak, ha nemzeti erejük s a közös birodalommal feltérhetlen közös összekötöttségünk garantiait a régi jogalapokban, keresnek közös eszmecseréinkkel csak könnyíteni egy részről a kormány gondjait, más részről elősegíteni hazánk sorsának vég megállapodását.

Nem akarunk mi a románokkal érteni egyet a szászok ellen, sem a szászokkal a románok ellen; védvén saját törvényeinket, s közös hazánk ügyét, sokszor mindeniktől külön válunk, sokszor a „Gazetta”-val vagy „Herm. Zeitung”-gal is összetalál-

koznak nézeteink, legalább a haza bajainak felismerésében.

Vitatkozni kellene tehát mérséklettel és jó akarattal. Hányini-vetni a dolgokat, mert midőn a vélemények úgy külön válnak, mindeniknek vagy igaza, vagy méltó aggodalma van, az igazság kitisztázódna, az aggodalom elenyészne, ha vitatkozásunkból kiderülne, hogy elvek, nem pedig az önzés vezérelnek.

Részünkről kijelentjük, hogy mi sem akarunk fusiot, nem azért, mintha azt magunkra magyarokra s székelyekre nézve veszélyesnek látnók; de azért, mert tudjuk, hogy a fusio a testvér nemzeteket nem nyugtatná meg; és azért, mert szigorúan hazánk legislatioja nézeteihez tartjuk magunkat, és az 1848-i törvényhozás sem akart fusiot; sőt éppen az erdélyi nemzetek kielégítése végett nevezett ki egy bizottmányt az unio feltételeinek megalakítása végett.

Ajánlat a vasutra.

A várad-brassói vasutra nálam alólírtál, gyalog nap-számokra ajánlottak Gaál Péter 100 frt, Komis Eleknek 20 ft, Komis Lajos 50 ft, Dájbukát Kristóf 4 ft, Mohai Samu 10 ft, Retegi László 20 ft, Gámán János 10 ft, Albon András román csperest 2 ft, Lázár János 10 ft, Dózsa Sándor 4 ft, Alsó Zsigmondnak 10 ft, Pergő Márton ref. pap 2 ft, Kimpján Péter 2 ft, Mátás Domokos plébános 4 ft, Benkő József 2 ft, Daba Imre 10 ft, Albert János 2 ft, Kászoni Ignác 5 ft, Incedi Zsigmond 10 ft o. ért. Ezt a nyilvánosságunk átadni kötelességemnek tartottam, méltóztassék lapjába kiadni, az aláírási ivatek kolozsmegyei administrator urhoz már beküldvén. Palatka, aug. 3. 1862. Incedi Zsigmond.

24. augustustól sept. 17. Szász- Veszszös-

(Folytatása.)

Nem igaz, hogy a közhelyek és erdők felosztásával nagyobb része ezeknek a falusi közösségeknek volna esendő, s éppen azért pusztítanak a nemes földesurak, hogy őrös és csupa helyét hagyják az erdőknek a volt jobbágyság számára; úgy a sem igaz, hogy a volt jobbágyság azért pusztítja, mert félnek, hogy a nemes földesurak egészen megszessik (va mucea totu), s ők semmivel maradnak.

Mert ugyanis biztosabb számítás után, a mint a „Gazetta Transilvaniae” idei martius 16 iki 22 ik számu lapjában előfordul, a Felsőbhez intézett felirat szerint Erdély területén találtató természetlen helyeket nem 227. □ mértföldnek, hanem mint a valóságban is van, 39 mértföldnek, s ennek következtében a használható szántó, kaszáló, szőlő, legelő és erdő területet 998 □ mértföldnek, s nem mint a felirat mondja 665 □ mértföldnek vesszük, a mi kibonva a 162 □ mértföld felszabadult földterületet, marad 836 □ mértföld, minden színezett nemesi szabad (allodialia) birtok, erdők és legelők, a mely utolsónak 529 □ mértföld, a valóságban létező és nem a mint az említett felirat állítja 447 □ mértföld területét, ha mindjárt az urbéri nyilparancs 40- és 48-ik §§. egy a régi százados törvények és gyakorlat ellenére, úgy osztanók is el, hogy minden a felszabadult jobbágyság kezében levő egyes □ mértföld után egy-egy □ mértföldet számítanánk, a mi pedig nem áll, akkor is csak 162 □ mértföld vonódunk le, s maradna a nemes mindennemű birtokosoknak 367 □ mértföld erdő és legelő, a mi semmiképpen nem azt tanúsítja, hogy a nép-ostálának jutna a nagyobb rész; hanem ha irkáló ur font-számra vagy főszerint számítja, bizonyos soha be nem teljesehető esetekre, az embereket s azoknak fekvő birtokait. Tehát ha mindjárt Erdély területén minden erdők osztatlanok, s a volt jobbágyságokkal közösök lenének s nem kirekesztőleg fél résznél többet bírnának a minden rendű s nemű földesurak, akkor sincs mitől félni a nemes birtokosok és városoknak. Nem okadatolt irkálónak ezekre ruházott ferde szándéku s kiszámított eljárásuk, hanem tán irkáló így tenne ha volna hol, s ezért tolná hajlamát másokra. Hogy a népnek nem volt, nincs oka félni, hogy semmivel s pusztá helylyel marad, megmutatán éppen a fenebbiekben számok-kal, s ennek következtében meg kell ötlet irkáló helytelen állításáról győzni, a fenebbiekben kívül azon természetes és bibliai alaptételnek, hogy sz. Pál szerint „senki se gyűlöli a maga testét, hanem nevelti és táplálja azt.” Senki sem tesz ép észszel magának kárt, hanem a természet s pozitív törvények ellenére irkáló ur azon véleményben volna, hogy mivel a szomszéd Pál már karácsonra fölemészte évi terményét, s amagy Lukulusi módra dobzódt, János szomszédja oszsa meg vele vagyonát, vagy pedig mivel a két Árpás, avagy két Porumbák gondatlanul levagdál a hasznátal alá engedett vagy erőszakkal elfoglalt erdőt, s most nincs honnét egy tengely vagy gerenda fát vágjon, legyenek kénytelenek a földesurak, a gróf Telekiék vagy a szász nemzet, potyára bocsátai századokon keresztül nagy költséggel ne-

vett, megmentett erdőket s havasait; ezt a józanabb gondolkodásu s még kellően föl nem zaklatott néposztály sem igényli, s annál kevésbé mondja azt, mit irkáló ur goniatlanul szábjába ad, hogy tuduillik a nemes földesurak datlanul szábjába ad, hogy tuduillik a nemes földesurak megeszik az erdőket, s ezért kell nekik ezeket elpusztítani. Ön találmánya ez, mondott irkáló ur, s találja a büntetést önmagában e méltatlan, szokatlan s durva kifejezésért, s kitűnően azért, hogy a szegény s természeti ártatlanságában lönösen azért, hogy a szegény s természeti ártatlanságában még néhol meghagyott népre, ily, önmaga ellen is intézett, s szomorú következtül rosz tulajdönt rubáz, mintha bizony erkölcsös s törvényszerű polgárzatban jogosítva volna bárki a maga kárával is a roszat roszszal fizetni s torolni vissza.

c) Nem igaz, hogy az erdőlési s erdőhasználati, ugy az erdő feletti tulajdonosi jogot szabályozó törvények és rendeletek, valamint a nemes földesurakra, ugy a volt jobbgyokra nézve ismeretlenek volnának; nem igaz, hogy a nemes földesurak irkáló ezen állítását ugy magyaráznák, hogy a falusi románok butasága (prostia) következtében, nem ismervén az erdőket becsét, pusztítják azokat, hogy legyenek elpusztítva, hogy a földesurak pusztítják, hogy részt vehessenek a haszonból stb.

Mert tudni kellene irkáló urnak, hogy az egész földkerekségben, midőn államok létesültek, azokban voltak s vannak birtoktulajdonosok és alattvalók, avagy birtokhasználók. Hogy egyebet ne emlitsék, csak a közel Oláhországban is a fekvő, az ugynevezett bojárók, s a nép nagyjobb része alattvalók vagyis jobbgyok, csak ideiglenes használói a fekvőknek s azok felett ezek nem rendelkezhetnek, hanem csak az évi termény felett, s e felett is csak annyiban, a menyai föld a jobbgyoknak évi használatra át van engedve, s minden egyéb földek és fekvők, ugy ezek terményei s használat felett rendelkeznek a bojár vagy is oláhországi földtulajdonos; mert éppen ugy nálunk, midőn a magyar birodalom alapított, határozottá vált s a hét vezérek tanácsában esküvel is szentesített, hogy valamit munkájokkal szerezhetnek, senki közülük ki ne legyen zárva, hogy a mely földet valaki saját kezével szerzend, sajátja legyen, mit közérvel, oszlojék igazságosan a szerző felek közt. Ez alapja a magyar birodalom alakulásának, s ez volt bizonyosan alapja a római hadoszlopok itt való rövid s eltűnt uralkodásának is, tehát birodalomalapító vagy azután a törvénytől megengedett formák mellett fekvő birtokszerezők lettek, s azok ma is tulajdonosok s csak az a más osztályhoz tartozó népek, a mit azok különböző czimke alatt ezeknek engedtek és engednek, önkénylik vagy törvények alapján, ugy a mint a fejlődés s politikai érettség hozta s hozza magával; s éppen ennek következtében s ezen elvekkel egybehangzólag hoztattak a H. T. K. III. R. 30-ik czime 7. §. és az A. C. III. R. 35-ik czimebeli elv „Rusticus praeter mercedem et praemium in terris Domini sui, quantum ad perpetuitatem nil juris habet; sed totius terrae proprietatis ad Dominum terrestrem spectat, et pertinet“, az 1791-beli 26 és 30. articulusok által törvényre emelkedett bizonyos punctumok és az 1791-beli 26. törvényezik, valamint az 1847-beli 3, 4, 5, 9, 10, 11. s. r. t. urbéri törvényezik, melyekből kitünik, hogy a volt jobbgyok csak annyit és oly fekvőket használhattak, melyeket nekik a földtulajdonosok használatra s olykor örökösön is átadtak, s legelő és fa kiszolgáltatásra csak akkor volt köteles a nemes földbirtokos, ha osztatlan, köz erdő vagy ezek nem léteben terjedelmes s addig is jobbgyoknak tartozó szolgáltatással terhelt külön használat alatt levő erdői voltak, ezen törvényekkel és körülírt birtoklási elvekkel egybehangzólag mondatott ki először az 1848-beli 4-ik t. czik 4-ik §-ban:

„Hogy a helységek polgárai (eddigi jobbgyok és zsellérek) azon telkek és földek használatában, melyek kezében találhatnák, bár minémű természetűek is legyenek azok, nem fognak bíróság közbejötté nélkül háborgatni, stb.“ és ezután az 1854-beli június 21-iki cs. k. urbéri nyilatparancs 2. §-ben, mit Aufhebung des Urbarial-Verbandes, wird den gewesenen Unterthanen das freie Eigenthums und

Verfügungs Recht über die von ihnen besessenen Urbarial-Gründe zu Theil, etc.: tehát hogy csak a válik sajátjokká a volt urbéreseknek, a mit mint urbériséget bírtak a földke-ből, mert a H. T. K. III. R. 33. cz. 5. czikke s szókból „Ubi autem Colonus furtim vel manifeste manu violenta sylvam succiderit vel Arborea ejusdem decortica verit et ibidem comprehendit poterit; omnia bona secum habita amittet, et in super in Hamagio suo pro violentia convincetur“, az A. C. III. R. 29. C. e szókból „a possessorok közt...“ Erdők, szántók, földek és egyéb haszonvételekre való appertiquarum osztassanak és biratassanak stb. a Comp. C. III. R. J. C. 2. czikke az 1769-beli reg. punct. III. szak 5-ik pont e szavakban: „Tartozik a földesur maga jobbgyainak és zselléreinek tűzi és épületek kívántató fát az olyan helyeken ingyen engedni, a hol köz- vagy is szabad erdők vannak, ha pedig semmi közérdek nem volnának, szabadsgot adni, hogy a földesur különös erdejéből is (hanem ha az mind kevés és drága, mind pedig a maga szükségére elegendő nem volna) afele ledől és szárazfákat vihessenek maguknak az erdópásztorok hírével és jelenlétében, annyalinkább, ha előfákat kellene vágniok azokat az erdópásztorok mutassák ki, és a földesurak is ilyenkor ezen haszonért illendő kevés jutalommal lenni tartoznak, minthogy pedig a jószágok mindennem használatuk szokat a földesuraknak adni, ezekért illő, hogy azok ha a határnak nagysága vagy kiterjedése engedi legelőt végett a határra külön marhákat bevehessenek, és a legelőtől vagy makolából való taxát és jövedelmet magok számokra szedhesek; ellenben pedig a jobbgyok és zsellérek földesurak engedelme nélkül külső marhát a határra legelőt végett ne szegődhessenek, az erdőléssel is csak maguk szükségére élhessenek, és a földesur által az erdő élésének módjáról tett rendelést, (Waldungs Ordnung) követni tartoznak“ stb.

Mert az 1781. erdőszabályok 9-ik pontja e szavai, „mivel továbbá mind a közönséges társaságok javára, mind pedig az erdő és berkek urainak hasznokra intézett erdő-megtartásról s végülkül való vágatásról írott rendelés magával hozza, hogy annak megtartására és teljesítésére szorgalmatos vigyázás legyen stb.“ mert az 1791-beli 26-ik törvényezik 6. szakasz... „Proinde si extirpaturae in sylvis absque indultu Domini terrestri factae fuissent, cum successio sylvarum in Domini terrestri damnum sit, extirpatori bonificatione non competit, quum potius damna per extirpationem non sylvarum citra indultum Domini terrestri susceptam illata resarcire tenetur“ stb. a XXX. ugyan irt évi törvényezik következő szavaiban „Quod si quis compossessorum vel communium sylvas eo sub praetextu, quod eae sub processu litis, aut intuitu metarum sub contraversia essent, vel ex eo quod per plures compossessoros indivise possidentur, devastare praesumerent, et ex tunc comperta rei veritate communes quidem sylvae adrequisitionem aut actionem alterius compossessorum, via legibus praescripta, penes processum articulare praeculsi quibusvis impedimentis et procrastinationibus subdividebantur... interea autem usque ad effectum quoque sub divisionis curae officialium comitatus inemhat illas a devastatione alterius partis conservare si vero devastatio in talibus sylvis fieret vel iuste praesumeretur... tunc usque ad iudicalem differentiam decisionem sylvae per concernentem jurisdictionem ad requisitionem alterius partis sequestro subieciuntur... violatores autem praesentis articuli vigore toties quoties poena ejusdem articuli ducentorum hungaricalium florenorum puniuntur. (Folyt.)

D. Szent-Márton, sept. 25-én 1862.

Külföldi megye ideiglenes bizottmányi gyűlése szeptember 25-én kezdődött és 26-án végződött. Az administrator ur megnyitott beszédében megdicsérvén mindenik osztálybeli tisztviselőt és közigazgatást.

A megnyitott beszédet névsor-olvasás előzte meg. Legelő szőr gr. Haller Lajos jövén szóhoz azon általános öröm alkalmá-

val, hogy felséges császárnénk és királynénk hosszas betegségéből szerencsésen kigyógyulhatott, egy üdvözlő feliratot indítványoz intéztetni, mely indítvány kitűző örömmel fogadtatván, gróf B. F. kimondhatatlanul örvend azon kedvező alkalmának, melyszerint a felséges uralkodó iránti hódolatát kinyilatkoztathatja, de éppen ezen hódolatnál fogva, minlün tudja, hogy a kérelmezés utja ő felsége kegyelmes színe előtt senkinek elzárva nincsen, bizva ő felségének határtalan kegyében és ismert lovagiaságában, egy hódolatleljes feliratban ő felségét megkérni indítványozza, hogy az 1860. október 20-i legfelsőbb határozványában tett s az óta soha vissza nem vont ígéretét fogva az alkotmányt és azzal egybefüggőleg megkérni önkormányzatát vissza adni méltóztassék, addig pedig míg ezen feliratunkra a legfelsőbb helyről válasz megérkeznék, ő felsége lovagiaságában bizalmatlanságnak tartaná bármintó kebelbeli ügyek tárgyalásába bocsátkozni.

St. Salucez érsek ő nmlga kinyilatkoztatja, hogy ő is barátja a felírásnak, minden román kebelében erősen ver a szív egy alkotmányért, még pedig a világon legszabadabb alkotmányért, de az alkotmány visszakérésében nem érthet egyet a magyarokkal; ugyanis ő mint román, sem a 48 előtti, sem a 48-diki alkotmányt nem kérheti vissza, hanem az október 20-i diploma alapján egy alkotmányt mélyen beható változtatásokkal, mely a korszellemmel meg egyezve minden nemzetiséget kielégítene. Addig is pedig bele kíván ereszkedni a kebelbeli ügyek tárgyalásába, annyival inkább, mert azok többnyire mind a zsebet érdeklik.

Administrator ur látván, hogy a vitaközös egy nem óhajtott ténre ment át, emlékeztetvén a bizottmány tagjait az 1791-beli XII. törvényezik által meghatározott tanácskozási rendre, utasítására hivatkozván, a kormányzéki rendeletek tárgyalását tűzte tanácskozássá tárgyalván.

Olvasatván a kormányzéki elnökségnek a megyei tisztségnek a székhelyről leendő elköltöztetése tárgyában leirata, gróf B. F. ur röviden ismételvén előbbi indítványát, kívánja kimondani, hogy addig míg az általa előterjesztett indítvány nem tárgyalatik, balasztassék el jelen leirat tárgyalása; ellenvéleményen levén a román érsek ő exója, szavazás alá bocsátottat és így a gr. B. F. által tett indítvány 9 szótöbbséggel elfogadtatott.

Két más kormányzéki rendelet felolvasásánál hasonló határozat hoztatván, gróf Haller Lajos ur is indítványát a gróf B. F. ur indítványa után kívánván tárgyalatni az administrator ur, holnapra a gr. B. F. ur indítványát tűzvén ki, az ülést mai napra bezárta.

A román testvérek magatartása s különösen érsek ő nmlga által az első nap ebédjén mondott pohárköszöntések örvendtes jeltől szolgálak arra nézve, hogy a magyar és román kezdi megérteni egymást, és nem sokára be fog következni azon óhajta várt idő, a midőn átlátva mind két fél, hogy egyik a másik nélkül fenállani nem képes, kibé-
kültestvéri érzellemmel fognak egy más karjaiba omolni. Tiszta érzetük, hogy a mai nap eseményei a románokat hozzánk és minket ő hozzájuk kimondhatatlanul közelebb vittek.

A más napi vitaközös kevesebb eredménnyel kísértett meg. A tegnapi határozatok tolytan mindenki méltán várhatta, hogy a gr. B. F. ur indítványa fog szőnyegre kerülni, azonban egy elnöki beszédében elmondatt, hogy gr. B. F. ur indítványára irásban is tért kért, respectálván a 29 dik §-
de minthogy a gróf által indítványozott felirat második felében elnök ur nézete szerint óvast vél rejleni, csak ugy bocsáthatja vitaközös tárgyává, ha az említett rész módosított. Ellenkező esetben nyitva áll a milgós gróf urnak, a főkörmányszékhez folyamodás útja.

Gróf B. F. ur, minlün a tegnapi napon tett indítványa szótöbbséggel elvileg pártoltatott, sőt annak szellemében határozat is hoztatott, nem látja át, mikép lehessen ma már annak módosítását kívánni, a mely indítvány már többé egy sem az indítványozóé, annak módosítására magát jogosítva

s nem tűri a nagyságot. D. uram szerencsésének tartotta, hogy gróf B. titoknok legyen, habár a vén gróf őt mindig per „kend“ szolította. A titoknok ur fia atyja szorgalma alatt egy közházhoz s némi kis birtokhoz jutva ma haragszik, hogy a salonnokban a gróf kisasszonyokat nem tánczoltathatja. Ha eszelős követeléseket tesznek fel, ki teljesítheti azokat? Atyánk jól megférték egymás mellett, de az ifjabb nemzedék mind a csillagokba néz.

Mert hidd el kedves némén, szintén nagyot változott most a társadalom. A szillett tekintélyek kora kezd lejárni, helyét a lett tekintélyek foglalák el és e tekintélyek mérőfoka a műveltség. Minlün a tudomány s műveltség eszközei olcsóbbak lettek s azokhoz a szegényebb állásnak is hozzá jutottak; az ember s ember közt teremtet hégagok szétörték, a szellem, mint legnemesb tulajdon aratja ma a tekintély diadalát. Ezt megtagadni nem lehet, s a ki ezt el nem ismeri, menthetlenül el fog sodortatni. Azt mondom előbb főbbjeink dicsegtére, hogy egy nagy birtok nemest minde-
nik főrangu magával egyenlőnek tekint. Ozdy Vilmos, kit előbb említék, bizonyos szívesen van elfogadva akármelyik mágnás leányánál. Ha tehát egy rendnek vagyonos osztályát magatokkal egyenlőnek tekintitek, ne tegyetek különbséget a szegényebbek irányában, kik épp oly műveltek lehetnek mint ti. Vagy szakadjatok el teljesen testvéreitektől s mondjátok, hogy ti külön lények vagytok, másint teremtve istentől mint többi embertársaitok; és e szerint oly földfeletti, erkölcsi és anyagi tulajdonokkal el-látva, melyeknek a főrangot nem hordozó emberiséggel érintkezni nem szabad. Ha, ha,

ha, kedves Sofie néni! Nemde nagyon is neveléséges volna ezen mandarín társadalmi bölcsélet? És vajjon az érdekek szempontjából is eszélyes-e a nemzet felszínének keresztje az ürügyet, hogy szegényebb társaitól külön szakadva, egy kis töredékké váljék! És ki banná meg azt, vajjon: a nagy többség-e, mely együtt marad, vagy azon kis töredék, kit saját előítéletes fogalma az emberiség kebeléből kirekesztett? A nagy tömegnek felszínre szüksége van, az büszkesége lehet, de a töle különválni akaró kis töredéket könnyen nélkülözi; sőt mint beteg kinövés saját testéből igen könnyen ki is vághatja, a mint a francia népnel történt a sajnálatos társadalmi szakadás, s a főrangnak túlzása miatt. Kedves némén! Örömet hiszem, hogy nézeteid nem annyiban tapasztalatiak, mint inkább annak könyvelészményei, hogy férjed utáni társadalmi álláson szenvedélyes szerelemmel csüngve, annak tekintélyt rendkívüli feltékenységgel szereted őzeni. Ha igaz az, hogy társadalmunk felszínre legalább az egyjegy nemesség kebelében méltányosabb, hogysem hasonló anyagi és szellemi állás mellett a rang miatt különbséget tenne, ha a Teleki, Bethlen stb. grófi családok nem rettennek vissza a Zeyk, Baresai, Kendeffi, Gál, Berzenczey s más nemes családokkal összeköttetésektől: ugy őket nem lehet a pusztán rangországgal vádolni, de más részükről ezektől el nem különítik magokat, miért nézik le a nemesség többi hozzájuk hasonló tagjait? És ha ezeket is szívesen fogadják, lenézhetik-e a népből s polgárságból kiemelkedett művelt, becsületes hazafiakat, kik családjilag is folyvást bevezültek a nemességbe? Lásd kedves némén a szeretet haj-

szálai fonódnak át a nemzeten a nagyoktól a kiesinyekig, a dúsaktól a szegényekig, és egy szép egészé kötik össze azt. Mutassátok ki nekem azon hájszálat, havá az elválasztó pontot méltán oda illeszthetitek. Utoljára is igaz az, hogy ember és ember közt csak a szerencse s műveltség tesz különbséget és így éppen nem tuloz Sz. Benedek uram fia, ha élhető anyagi viszony közt s a szükséges műveltséggel ellátva megvárja azt, hogy mindenki tisztelőben tartsa polgári és emberi méltóságát, habár düllöbözött apja kedvkeresésből valaha felszolgált gróf T. asztalánál; mert hisz T. gróf elője is valaha épp ugy felszolgált valahol s ha régen kiemelkedhettek az emberek, miért ne emelkedhetnének mostan is. Vagy tán a tizenkilencedik század megállította a sors kerekét?

Ah gyermek — szolt Hallayné — minden szabadban részt nem esekedő atyád s népieskedő zongoratanító eszméire ismerek, de ne feledd, hogy annak gyakran sértett hiúsága és állbízkesége, ennek pedig saját alárendelt helyzete alakítja gondolkodásmódjukat. Én magasztalom Spottot életrevalóságáért, de ha szeme kancsal, nehezen veheted ki, hogy midőn félre tekint téged lát, s hogy ily szép s ily gazdag hölgy körében egy jött-ment zongoramester nem minden utógondolatok nélkül terjeszti a democraticus eszméket. Másint beszél velem Spott s gyakran oly ügyavatóssággal szol társadalmi dolgainkról, hogy szintén azt sejteti, mintha a főaristocratiából született volna. Mindenesre ismeri ezen körök legbensőbb életét, mert éles bíráló észszel bír. Vigyázz az ő tanaira, mert neki is szíve van, s éles és számító esze. (Folytatjuk.)

TÁRCZA.

AZ

ÉSZAKI FÉNY.

(Folytatás.)

— Nem képmutatás az Izidorám; a helyzet és állás természetesen következménye. A közelet a férfiakat egymásra nézve szükségessé teszi, s a hazafi elragadtatás és az ügy- és elvártság meleg perczei összehozzák a lelkeket, de azért a társadalmi tér elzártabb marad. Nem lehet ezt észlelni, mert gyakorlati tény s az idők, szokások és családi cottiárak következménye. Egyébiránt meglehet itt-ott élénk színekkel festetnem, de Erdély főrendje népszerűbb, mint a menyinyen vannak Európában, és nem lehet valódni elszigeteltségi törekvéssel. Azt majd tapasztalni fogod.

— És miért nőnek vajjon, irányukban a feltételek? Valaminek kell történni kedves némén a társas körökben, mert gyakran hallok megjegyzéseket, midőn házunknál összegyűlnek a megyei műveltebb nemesek, és e megjegyzések engem gyakran elszomorítanak. Hisz együtt és egyetértve is oly kevés a műveltebb rétege hazánkban. Miért kell annak külön cottiárakra szakadozni, hogy a nemzet egysége és ereje szenvedjen miatta.

— Mert viszketes lett az egész alsóbb osztály. Sz. Benedek düllöbözött uram szerencsésének tartotta egykor, hogy gróf T. Mihály főkirálybíró asztalánál szolgáljon; most azt várja a fia, hogy a gróf valamelyik örököse per te legyen vele s talán testvérét nőjével adja. Elveszett a kölesünös tisztelet s alázatosság, mindenki nagy akar lenni

nem érzi. Ezen eljárást kénytelen úgy venni, mint az ő bűségi bódolata kinyilatkoztatásának megakadályozását. Elismeri az administrator ur elnöki jogait, de hogy arra, mint elnöknek joga volna indítványozót bűségi nyilatkozatában megakadályozni, azt el nem ismerheti s kéri ezen nyilatkozatát jegyzőkönyvbe íratni.

Mintán a közléseketben álló gróf ur indítványát módosítani nem akarta, több biztományi tagnak a mezei munka sűrűsége volt tekintetéből tett kérelme következtében a biztományi ülés elnapoltatott.

És ez a sept. 25 és 26-iki napoknak rövid története. Ez alkalommal nem tehetjük, hogy a „K. K.” 139-ik számában i. s. aláírással megjelent cikkre nézve egy pár igénytelen észrevételt ne közöljünk, a mennyiben annak pseudo-democrat elvei mellett ezen megyei birtokosság egy amolyan lökést kap, melynek gyöngédségét, hogy az illető t. ur nem salonban tanulta, első tekintetre is kitűnik.

Hogy a t. levelező ur megint neki esik Süvényfalvának s kimondja felette a szellemileg parlagba esést, azon nem csodálkozunk, az szakmájához tartozhatik; de hogy ő t. magát saját falujában megutaztatja, s ott magát meg is méltóságoltatja, csak hogy az által alkalma legyen Küküllőmegyét úgy mutatni be az olvasó világ előtt, mint a hol csaknem minden birtokos annyira méltóságos urnak kíván czimeztetni, hogyha valaki csak tévedésből vonja is meg tőlük e czimet, azonnal azt miveletlennek tartván elfordulnak tőle: ezt már bajosan bihetjük, hogy szent kötelességei közé tartoznék, mert megvaljún lehetnek ugyan birtokosok ezen megyében, kik azon gyengeséggel bírnak, de azért nincs feljogosítva a t. levelező ur, hogy ezen megyének csaknem minden birtokosait azzal vadolja *).

Ajánljuk, állíttassa meg fogatát más falu közepén is, ötlet ugyan meglehet, hogy megfogják öltözetét után méltóságolni, de meggyőződhetik, hogy ottan csaknem minden birtokos határozott ellenszenvvel viseltetik a meg nem érdemelt czimezések iránt.

Végül megyei főorvos Szentpéterinek egy jeles műtétét ki kell emelnünk, mely által egy előkelő urnő, (de nem méltóságos) több éves hályogot hasított fel, és csak az előírt rendszabályok pontos megtartásától függ, hogy a látást egészen visszanyerje. — Őt is orvos ur operálni kívánják, de valjón nem tehetné őn is azon kérdést, hogy hát a pap miért nem keresztelt, esket és temet ingyen? Hiszen azok szent kötelességek! K. M.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Vendégművésznők utolsó föllépte ma lesz „Rigoletto”-ban Gilda szerepében.

— Egy gazdasági ajánlatot valamilyen birtoknak meghatározott jövedelem (fixa adminisztráció) melletti kezelésére. Az ajánlatkötő a felsőbb gazdasági ismeretekben, valamint a gépészetben jártas úgy elméletileg, mint gyakorlatilag. Lakása Kolozsvártól monostor-utca 63. sz. ház.

— Kimutatás a kolozsvári kisegítő pénztár-egylet forgalmáról szeptember havában 1862.

Bevételek:

Pénztármaradék a múlt hóról	418 ft 46 kr.
17 új tag 27 részvény után 5 ft 25 kr.	141 „ 73 „
Havi, rendes és rendkívüli betételek	3,932 „ 45 „
Könyvdíjakban	17 „ — „
Kamat és provisio	912 „ 28 „
Bélyegdíjakban	37 „ 52 „
293 tag által visszafizetett kölcsön	43,302 „ 50 „
A bevételek összege	48,761 „ 94 „

Kiadások:

318 tagnak kölcsön	45,383 ft 50 kr.
Tisztviselők fizetése	118 „ 90 „
Bélyegre	33 „ 80 „
Irodai kellékek	1 „ 88 „
Fára	27 „ 90 „
Házbérre	125 „ — „
Kamat fizetés	24 „ 75 „
Tőke visszafizetés	2,536 „ 95 „
A kiadások összege	48,252 „ 68 „
Pénztármaradék	509 „ 26 „
	48,761 „ 94 „

Kolozsvárt, sept. hó 30. 1862.

Taufner Ferencz Gelich János Wagner Frigyes igazgató. könyvvezető. pénztárnok.

— A „Vaterland” sept. 30-káról írja: „Ma több oldalról jelentik, hogy azon bir, mintha gróf Nádasdy, erd. udv. kancellár kilépne a ministeriumból, merőben alaptalan, sőt inkább némi türelmetlen vágygyal várja a gróf ur központosítási eszményei valószínűsítését, mire nézve Erdélyország nagyon instructiv „phantomul” szolgálhat neki. Azonban úgy látszik, mintha az államminister ur, a kinek vezető keze alól gróf Nádasdy bizonyára nem vonja ki magát, előbb arra vár, miként fejlődik tovább a német kérdés, mielőtt a birodalom újjászervezését illetőleg további lépésekre határozná magát.”

— Az osztrák birodalom állami javai, Schulhoff az állami jöszágokat haszonbérbe kívánván venni, emlékiratot nyújtott be a pénzügyminiszternek. Ezen emlékiratból a következő adatokat vesszük át: „Az osztrák birodalom összes javai több mint 5,120,000 holdat, vagyis 512 □ mldet, tehát a birodalom területének 23 ad részét teszik;

*) E tárgy nem érdemel vitatást. Itt, hol a czim annyira össze van zavarva, hol a gyufááruló is a „tekintetes” czimet használja, mit tegyen a nép, minthogy ez ocsó pénzért többet adjon azoknak, kiket régóta uralknak ismer. A társas élet a nők irányában már segített a czimekérésnél; a mivel rétegekben férfiak irányában is az „ön” vagy „kegyed” jó köztudott; a többit bizunk át a népre, ha mindjárt minden valamire való ember „Gnediger Herr” lesz, mint a németeknél, vagy „excellenza”, mint az olaszoknál, míg végre elérjük a francziák democrat nyelvét, s mindenkit egyenlőleg „ön”-nek czimeztetünk. Szerk.

ezekből $\frac{1}{5}$ erdőkre és pusztaságokra, $\frac{1}{5}$ gazdasági telkekre esik. A fekvő jöszágokkal járó kir. jogok (vám stb.) 25,200,000 forintnyi tőkét képviselnek. A jöszágokat kezelő tisztviselők fizetési 900,000 forint, a nyugdízeket egyre mássa 76,000 frtra ruagnak évenként. A statisztikai adatokból kitetszik, hogy az állami uradalmak összes jövedelme 78 év óta nem változott. Az elmúlt 9 év alatt átlag csak $3\frac{1}{2}$ millió forintot, azaz 45 krt tett holdankint, ha a kir. jogokból eredő jövedelmet $1\frac{1}{2}$ millió frtot kivonjuk. Már pedig a jöszágok értéke 48 frtra számítva holdjárt, 246 millió frtra, a kir. jogokkal együtt 271 millió frt; tehát a földtőke $\frac{9}{10}$ az összes tőke pedig $1\frac{1}{2}$ százalékot jövedelmez, holott egy holdra évenként 2 frt 40 krt tiszta jövedelmet kellene számítani. E szerint az évi veszteség 10 millió forint volna.

— Kovács Lőrincz, volt szatmármegyei képviselő, közelebb elhunyt nemes lelkű neje Kabós Szófia emléke iránti kegyeletből 1300 ft értékű borát a szatmári ref. nőnevelőnek adta át alapítványul, oly formán, hogy 2000 o. é. frtra növesztve, ez összeg a szatmár, krasznai és kővármegyei szegénysorsra, árva nemes leányok nevelésére fordíttassék.

— Londonban élő hazánkfiának, Szeremleynnek sikerült egy általa feltalált anyag alkalmazásával gyapotszövetből mesterséges bőrt állítani elő, mely a természetes bőr minden sajátságának megfelel s dacára a gyapot mostani magas árának, félannyiba kerül, mint a közönséges bőr. Angolbanban 60,000 font sterling tőkével már társulat is alakult ezen bőr készítésére; Francia- Oroszország s Belgium a földesújjal alkudozásban állanak.

— Tóth Kálmán a haditörvényszék 2 havi fogságra és 8 napi böjtre, Emich Gusztáv kiadót pedig 1 havi fogságra ítélte. Az ítéletet, mint kalljuk, Tóth Kálmán nem feljebbzi.

— Debreczenből írják, hogy a város környékén mintegy 30–40 darabból álló vaddisznó-csapat tanyázik és különösen a tengeriben nagy pusztításokat vitt véghez.

— Mindennek lejár kora és dicősege; úgy a crinolinak is már vége. Párisban és Londonban többé senki sem viseli.

— A Pompéri által megindított „Ország” czimű lap díszes kiadásban, és ügyes szerkesztéssel e hó 1-én megindult; hasonlóan a gróf Majláth Kálmán által szerkesztett „Vezér” is. A vidékeken is a lapirodalom mind nagyobb lendületet vesz. Így indult meg éppen most „Bihar” czimű lap N.-Váradon, és „Felvidéki magyar közlöny” B. Gyarmaton.

— Márton Sándor vető-gépének genesiséről még annyit értesített vettünk, hogy az ő kalányos vetőgépe (ára 17 ft) a csongrádmegyei gazd. egylet kiállításán Szegeden, ugy szintén a tömeggyeri versenyen szerepelt, s amott a megyei, itt a pesti gazd. egylet bíráló biztómánya által kifogáson felülnek nyilvánított, kiemelték kiválóságát azon kitűnőséget mikép a vető-gép a magat szorva is képes a föld alá helyezni. A vetésre nézve nemcsak barázda alá, de földre is egyaránt vetheti azzal.

— Elszűlt helység. A luganói tó mellett fekvő Morcote helységet f. hó 10–11-dike között nagy szerencsétlenség fenyegette. A több vezető, körülbelül 330 lábnyi ut, a rajta levő 7 házzal ekkor ugyanis rögtön a hullámokba merült. Az egész eset 10 percnyi időköz alatt történt. Szerencsére csak egy 80 éves nő veszett el, mert a többi lakók a süllyedés előjelzéseitől figyelmeztetve, a falun kívül levő dombra menekültek, attól félvén, hogy az egész helység elvész. Hasonló baj érte a múlt században Züg városát.

— A Kallab, levélsíkkasztó ellen hozott ítélet következőleg hangzik: „Kallab Károly, volt cs. kir. postatiszt az ellene emelt tolvajlasi merénylet vádjától felmentetik s büntetlennek elismertetik. Ellenben büntös hivatalávali visszaélésben s ez okból tíz évi súlyos börtönrre ítéltetik. A perköltségek megtérítése s a cs. kir. postahivatalnak fizetendő 654 forint 17 kr kártalanítási összegben elmarasztaltatik. Kallab arca ez ítélet elolvastatásakor éppen nem változott meg; úgy látszik el volt reá készülve. Ugyan e nyugalommal hallgatta az ítélet indoklását. Az elnök kérdésére, vajjon föllebezi-e, érthető hangon viszonzá: „Ez ítélet ellen a föllebbezést jelentem be.” Kallabról szólva, megemlítjük mindjárt, hogy dr. Kratky, Kallab védője, védőbeszédjében azt állítja, hogy a posta-bivatalnokok nem „bivatalnokok”, hanem posta-bivatis-mis-k; mi ellen — az „A. C.” szerint — a bécsi posta-bivatalnokok panasziratot szándékoznak legfelsőbb helyre előterjeszteni.

Nemzeti színház. October 4-dikén Hollósi Kornélia jutalmául „Norma.” A vendégművésznő a czimszerepben, Térey Antonia Adalgisa szerepében működtek nagy hatással. A jutalmazott nő tisztelőre koszorú s versek özőnét szoríták. Az első felvonás után egy küldöttség vitte meg a művésznőhöz a műbarátok által emléktől szánt díszes arany karpereczet, mely 18 d. arany súlyú, s három briliánt van rajta.

Vasárnap oct. 5-kén. A „Vén bakkancsos” s fia a huszár” Lidi szerepében Szöllösi Piroksa kitűnően játszott, valamint Ilon szerepében Szöllösi Róza. Gyulai (Veres), Vadasz (Sugár M.), Komáromi (Laozi) szintén helyőken voltak. Az előadás jó volt.

Sz. 768.—1862.

Nyiltér.

Pályázat. A kolozsvári kir. orvos-sebész tanintézetben az elméleti orvostan, azaz: élettan, általános kör- és gyógytan s egyzersmind a gyógyszer-tan tanszék, melyről 945 ft o. é. rendszeresített évi fizetés van összekötve megüresülvén, ezen tanszék betöltésére ezen pályázat nyitatik.

A pályázni kívánók felszólítanak, hogy tudományos és tanítói képességeiket, valamint a magyar- és német nyelv bírást is kellőleg bizonyító okmányokkal és éleleírasi vázlatlall ellátott kérvényeiket a fennmített tanintézet igazgatóságához folyó 1862-dik év november végéig benyújtani el ne mulasszák.

Értesítettnek a pályázni kívánók arról is, hogy ezen tanszékkel együtt a törvényszéki orvostan és tetszhaláltan

előadásávali megbízatást is megnyerhetik, a melylyel 315 osztrák forint évi díj van összekötve. Azok tehát, kik ezt is megnyerni kívánják, ne mulasszák el kérvényükben ezen kívánságukat is — okadatolva — nyilvánítani.

Kolozsvárt, szeptember 27-én 1862.

Az orvos-sebész tanintézet igazgatóságától.

POLITIKAI HIREK.

ANGOLORSZÁG. London, sept. 29. A „Times” mai száma kedvezőbb értelmel tulajdonit a „Moniteur”-ben közzétett okmányoknak, mint egy pár nap előtt tévé. Többek közt ugyanis ezt írja: Napoleon császár legutóbbi kiegyeztetési kísérlete óta több hónap folyt le, s azóta mindkét fél, a pápa és Victor Emanuel egyiránt az egyezkedés ellen nyilatkoztak. Az illető okmányok közlése tehát arra volt számítva, hogy a világnak megmutassa, hogy a császár mindent elkövetett egy roskadozó trón megmentésére, s ha az összedől, a buzgó katolikusok szemrehányásai nem őt illetetik. A császár a pápának a körülményekhez képest legkedvezőbb feltételeket ajánlotta. E feltételek visszautasítottak, és az egyház legidősebb fia most már felmentettnék érezheti magát további közbenjárástól.

A „Monarchia Nazionale” félhivatalos olasz lap Russel lordnak egy Thouvenelhez intézett jegyzékéről tesz említést, melyben az angol külügyminister igen mérsékelt és udvarias hangon kéri a francia kormány céljainak nyilvánítását Rómára vonatkozólag, egyzersmind határozottan visszautasítja azon ráfogást, mintha Angolország a kath. főváros jelentőségét akarná csökkenteni, hogy ezáltal Franciaországnak az első kath. hatalomnak tekintélyét is gyengítse; határozottan kijelentvén, hogy csupán Olaszország javát és Európa biztonságát tartja szem előtt.

Mazzini következő tartalmu levelet intézett M. Adámhoz Glasgowba:

London, sept. 22. Tisztelt barátom! A „Times”, gyanúsitási dacára is igaz, hogy én Garibaldi! 18 hó óta hasztalan igyekszem meggyőzni arról, hogy minden törekvéstnek Velence ellen kell intéznünk. Most a koczka már el van vetve. A kormány oktan ellenállása minden iránt mi Velenczét illeti, Lajos Napoleon gunyos makacssága és az olasz nép akarata eldöntötték a kérdést, s fölülte vitakozni most már helytelen volna. Egész nemzet hangoztatja e vezérszót: „Róma!” nekünk engednünk kell, s mi engemet illet, én teljes erőmből gyamolítani fogom e mozgalmat. És mégis fájdalmas, hogy az olasz ifjuság virága csatába rohanni kénytelen azért, mi isteni és emberi jogok szerint csakugyan bennünket illet. Hogy egy idegen uralkodó ezeket itél halálra, mert el van határozva megtartani azt, mi nem az övé, ez szégyen egész Európára nézve. . . . Most vagy soha kellene Angliának véleményét tisztán kimondani, és erkölcsi vagy anyagi uton segélyére sietni a jónak. Rómát a király nyilvános akarata, a parlament, a kabinetek, és azon nép dacára megtartani, mely két év óta kérelem utánj igyekezett megnyerni fővárosát, valóban hódító eljárás. És megengedtessek ez a szarnok Franciaországnak, a nélkül, hogy azok, kik állítólag még hisznek a jogban, legalább erőlyesen ne tiltakozzanak ellene. Oly kérdés ez, mely mindnyájukat illet.”

London, oct. 2. A mai „Morning Post” Garibaldi-nak az angol nemzethez Varignanoból sep. 28-ról intézett adresszt közli, melyben a tábornok elismerését fejezi ki s kívánja, hogy Anglia mindig appelláljon a francia nemzetre, hogy minden meetingben barátságosan szóljanak Franciaországról, hogy Anglia szövetségese legyen az Egyesült-államoknak, s ezeket a rabszolgaság elleni harcban segítse. Garibaldi azt kívánja, hogy Anglia álljon a haladás élére.

FRANCZIAORSZÁG. Páris, sept. 29. Az olasz egység barátai ismét vidámabbak s közel megoldást remélnek. Még ugyan elhamarkodás volna, az ügyet megnyertnek tekinteni, mert a clericalis párt még nincs legyőzve s a harez alkalmasint elkeseredett leend. Napoleon császár is türelmemre intette Fouldot, ki őt Biaritzban határozott nyilatkozatra akarta bírni a római kérdés iránt; mert, mondá a császár, a láma egy órával sem fogja siettetni a megoldást. Azonban kedvező előjelek csakugyan nem hiányzanak. Így például: a római francia követtség tényleg megszünt létezn, mintán Lavalette haza jött, az első titkár, ki a titkos diplomatiai okmányokat Antonellinek csempészte, elmozdított s jelenleg csak egy másod titkár viszi a folyó ügyeket. Továbbá a „Constitutionnel” egy, a római kérdésre vonatkozó cikkében ezt írja: A császár Rómát sem a pápának nem biztosította, sem az olaszoknak oda nem ígerte, hanem a rómaiak maguk fognak határozni jöendő sorsuk és kormányuk felől. A francziák kivonulnak s a pápa lássa aztán, miként boldogul el makranczos alattvalóival. De ezeznél sokkal fontosabb, ha való, a mit a „Pungolo” párisi levelezője ír sept. 27-ről. E tudósítás szerint a francia kormány sept. 22-ről jegyzékét indított a római kormányhoz, mely jegyzék nem kevesebbet tartalmazna, mint azt, hogy a tuleriák kabinetje szilardul el van határozva, minden alkudozást megszüntetni a szent székkel s a dolgot mentire hagyni. Az „Italia” is hasonlólag volt értesítve.

OLASZORSZÁG. Turin, oct. 2. A „Discussione” írja: Pia herczegő a legközelebbi garibaldista események részesei számára kegyelmet kért. Kérése a király által megallgatott. A legközelebbi vasárnapon meg fog jelenni az amnestia-rendelet. Garibaldi és bűnrészesei kegyelmet kapnak. Csupán a katonai szűkevények vétetnek ki.

A még folyvást tartó ministerváltásról a „Perseveranza”-nak ezeket írják: „Mithogy Pepoli marchese belügyminiszter leend, Ratazzi a külterczát veszi át, természetes, hogy Durandonak, a mostani külügyérnek le kellett lépnie. Ennek következtében, Ratazzi a legelőkelőbb kifejezésekkel jelenté ki Durando tbk. hivataloskodásával megelégedését, azon hozzátétellel, hogy a kormány adósa marad halála zálogával. A kormány megkínálja a lissaboni udvarnál követ-séggel. Azonban Durando tbk. ezen ajánlat elfogadására nem

érez hajlamot. Azt is hírlik, hogy Persano tbk is leteendő a tengerészeti tárczát. Conforti helyett még nem találkozott igazságügyérnek való egyéniséggel; lehet hogy a mostani genai főnök, D' Afflito ur veendő át tárczáját.

Egyébiránt a most Turinban levő Napoleon herceg befolyása általában szabadelműbb és engedékenyebb irányt adott az olasz kormány politikájának s a szigorú obajto katonai párt legalább egy időre le volna győzve. A „Schl. Z.” turini levelezője egy beszélgetésről emlékezik, mely Napoleon herceg és Ratazzi közt folyt volna. Ratazzi a „Moniteur” cikkről szóló távirati tudósítással lépett be a herceghez, s ezt mondá: „herceg, ez nem a várt megoldás. A kamrák határozott nyilatkozatot kívánnak. Sem én, sem utódom nem állhat jót, hogy Mazzini meg nem rázkodtatja Victor Emanuel trónját Turinban, ha nem lesz batáridó kitzve, a midőn a francia hadesapatok elhagyják Rómát.” A herceg következő szavakkal szakította félbe: „a császárnak Thouve-nelhez intézett levele épp úgy új előttem, mint ön előtt, kedves miniszter; én önnek többet nem mondhatok, várja be a feleletet Durando körjegyzékére; az nagyobb s talán kedvezőbb felvilágosítást tartalmazand, mint ön várhatná.”

A „Pays” által néhány nap előtt közölt azon hírt, mely szerint Victor Emanuel sept. 20-án meglátogatta Garibaldit Varignanóban, az „Indep. B.” is igazolja s hozzá teszi, hogy ezt Turin némely köreiben nemcsak bizonyosnak tartják, sőt azt állítják, hogy a hirneves olasz hazafi ettől az időtől fogva teljesen nyugodt, s célzás törtévé a múlt és jelen állapotára, így nyilatkozott volna: „mindezek után nem szabad panaszkodnom, mert most hiszem, hogy az is-teni Gondviselés rendelte ezt így, javára Olaszországnak.”

A „France” fiókserkesztőseget nyitott Nápolyban, s az „Italie liberale” címet viselő új lap, october 15-től kezdve rendszeresen meg fog jelenni Nápolyban. Ezen lap Olaszország teljes függetlensége, Rómának a pápa részére fenntartása, s Nápolyban Victor Emanuel másodsüzlött fia Aosta

herceg örökösödés alkirálysága alatti önkormányzata mellett fog kardoskodni.

NÉMETORSZÁG. Berlin, oct. 2. A „Stern Ztg.” a költségvetési bizottmány javaslatát taglalván, azt mondja, hogy a költségvetés valódi megállapítására január 1-je előtt gondolni sem lehet. A budget-bizottmányra vonatkozó elhatározást illetően, mely a képviselőház által visszautasított kiadásokat alkotmányelleneseknek nyilvánítja, azt mondja e cikks, hogy a képviselőház határozatának, bármily határozottan s véglegesnek hangzik is az, nem lehetnek következményei, a mennyiben a többi két tényező hozzájárulása által törvényerőre nem emelkedik. A képviselőház visszautasítása az állambizartás körül csak akkor nyer gyakorlati fontosságot, ha a budget ezen visszautasítás szerint lesz törvényny. Ez azonban csak három törvényhozási tényező által történhetik. Az urakházának mai ülésében Bismark kinyilatkoztató: A kormány ragaszkodván a kereskedelmi szerződéshez, a vámeügyi szerződések megújításába csak ezen az alapon fog bebocsátkozni. A miniszter szót emelt a képviselőház határozatának elfogadása mellett; minek folytán az egyhangulag el is fogadtatott. A következő bázában a belügyminiszter költségvetését a bizottmány javaslata értelmében elintézték.

Ujabbak. A Botschafter azon kérdést teszi fel, hogy az erdélyi bizottmányok tagadó magatartása az egy-séges alkotmány átvételét végett a kormányt minő rendszabályokra indítja? És erre így felel: A kormány nem lesz meglepve az általuk teendő határozatokra. Ezen lehetőség előrelátásával már meghatározta az ellentőrekvő bizottmányok felszólítását, és bizonynyal azon utra nézve is készen van, melyre térnie, kell hogy a megyei el-

lenségüléstől akadályozatlanul az országgyűlés céljára nézve a sükert elérje.

— Páris, oct. 4. A „France” és „Patrie” egyhangulag azt állítják, hogy Garibaldi Róma ellen kísért vállalatában csakugyan egyetértett az angol ügynökökkel, mely szerint Siciliát Róma kiürítéseig angolok szállották volna meg.

— Berlin, oct. 4. A „Kreuzztg.” írja, hogy Eulenburg gr. kereskedelmi miniszterre nevezetett ki.

— Nápoly, oct. 2. A lucrai törvényszék a fog-giai püspököt két évi fogságra s 4500 lira pénzbírságra ítélte.

— Athéne, oct. 2. Naupliában ismét lázadási előjelek mutatkoznak. A kormányhoz hű Chrystodoghis tiszt ellen tüntetést rendeztek. Mintegy 30 egyén elfogatott s a rend helyre lőn állítva. A santorini felkelésben résztvevő Zimbrakaki századost és Barbarigo tengerész-tisztet elfogták. A dunafejedelemségi görögök kérvényt intéztek a parlamenthez a nemzeti obajtások teljesítése iránt; mi a senatusban élénk vitát idézett elő.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

October 5-én: Nemzeti kölcsön 82.95. 5% Metalliques 71.85. Bank-részvény 799.—. Hitel-részvény 221.70. Váltó Londonra 124.60. Ezüst 123.25. Arany 5.98.

October 3-dikán: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyar országi 72.—. Erdélyi 69.50.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DANIEL

H I R D E T É S E K.

Hirdetmény.

(1—3)

Gógány-váraljai idősb Száva Sándor, mint ifjabb Száva Sándornak néhai első nőjé-től Henter Amáliától sepsi-szentiványi Henter Farkas leánytól született fiának természetes gyámnoka és jussainak oltalmazója, mindenkinél tudtára kívánja adni; miszerint ns. Kolozsvár-megyében Moeson, és Alsó Szováthon találtató néhai Henter Farkas ingatlan javai a Henter Farkas utódait illetvén, de bizonyos fundationalis adóssággért a királyi fiscus által elfoglaltatván, s melyeket mostan novaji haszonbéről, az előtt pedig a mlgos báró Vesselényi Farkas ur moesi udvarában számtartóskodott Nagy József előbb haszonbérben, később pedig mint Ajtai Judit férje kiváltott; miután a megnevezett moesi és alsó-szováthi javak osztatlanok, s mindaddig, a míg a néhai Henter Farkas özvegye Kászoni Krisztina urasz-szony életben leszen Nagy József és nője Ajtai Judit az irt osztatlan javakban csak egy huszannegyed részes, ezen javakban Nagy Józseffel és nőjével Ajtai Judithal senki vásárlás és egyezkedésre ne lépjen.

NÖNÖVELDEI JELENTÉS

Figyelmébe ajánlom, ez iskolai év elején a t. cz. szülék-nek nőnöveldeimet, melyben növendékeim a legjobb ellátás mellett Pest legjelesebb tanárai által oktaltatnak. — Bővebb tudósítással szívesen szolgál

RITTER MÁRIA

nőnövelde tulajdonosné.

(Pesten, hatvaniutca 1 sz. alatt.)

(704) (2—2)

Eladó széna.

(2—2)

A tordai ut mellett a vámon felel van egy szakasz idei, luczernával vegyes, széna el-adó. Értekezhetni helyett Szabó Istvánnal.

(702)

Eladó tüzi-fa.

(3—3)

Kolozsvár közelében Mikesen, 100 hosszú öl, két éves vágott, száraz tölgy-fa jutányos áron eladó. Áráról értesülhetni Kolozsvárt, ügyvéd Rucska Jánosnál, b. hidutczá-ban, 293 sz. alatti háznál.

(697)

A t. szülékhez.

(2—3)

Miután a valódi és biztos hatású Giliszta csokoládé több évi eszme törésekkel feltalálni s azt az emberiségnek e veszélyes férgek által tökéletes megtisztítására a t. közönség elé bo-esájtani volt szerencsém: fájdalommal keletik tapasztaltam azonban, hogy a fenérintett

biztos hatású GILISZTA-CSOKOLÁDÉ

használatára vonatkozó programomban utasítástól a t. szülők közül többen eltérve, azt kellő időben nem használják, s így gyermekeiknél a giliszta-betegség újra meg újra fejlődik. Annál fogva tisztelettel fölhívom a t. közönséget, hogy az általam föltalált biztos hatású Giliszta-csokoládét vagy mutatkozik vagy nem a giliszta-betegség gyermekeiknél, az általam kiszolgáltató utasítás szerint vagy is legalább minden 3 ik hónapban használni igyekezzenek.

Egyszersmind figyelmeztetem a t. közönséget, hogy miután az utánzott giliszta-csokoládé, meglehet külföldi névzeve hasonlít ugyan az enyémhez, de miután belszerkezetét az után-zók közül senki az enyémhez hasonlólag összeállítani nem képes; eszerint tulajdon készí-tményemnek csak az ismertessék el a t. közönség által, melynek göngyöle nevem aláírásá-val van jegyezve, és programomban tisztelve nevezett bizonyos urak által szolgáltatik ki.

A t. Bizományosok sorozata Erdélyben:

Brassóban: Fabik Ede és Jekelius Nándor gyógyszer. Dévén: Buchler A. Dézen: Kré-mer S. Eresbet-váron: Szenkovits Z. és L. Fogarason: Danffy J. és Masztig M. gyógyszer. Gyér-gyó Sz. Miklóson: Fröhlich gyógyszer. Hátszeg: Mátéfy Béla gyógyszer. Kolozsvárt: Schütz Károly. K.-Fejérvárt: Sándor Rudolf gyógyszerész a csillagnál, és Fischer E. gyógyszer-ész a várbán. Károlyváron: Benich József gyógyszer. Szászsebesen: Weiszörli Adolf. Maros-Vásárhelyt: Burdats Alajos gyógyszer. Nagy-Enyeden: Bisztritsány Sándor. Sz.-Udvarhelyt: Betzási Manó. Szilágy-Somlyón: Végh Mihály, Ruszka és társa. Sepsi-Sz.-Györgyön: Vityákos Béla. Segesvárt: Misselbacher fia és Teutsch. Szebenben: Zóhrer Ferencz. Vajda-Hunyadon: Marschal Károly gyógyszer. Zilahon: Inzom Lajos.

KRÖCZER AGOSTON s. k.
Gyógyszerész Tokajban.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelyt, Dobray Nándornál S.-Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön kapható:

Gróf Monte-Cristo VI, VII, és VIII fü-zete. Regény Dumas Sándortól. Fran-cziából Sió. Ára 90. kr.

Böngészet, a francia szépirodalomból. Magyar hölgyeink számára Talabék György által: Lamartine és Graziella. Ára 60 kr.

J. N. Bouilly Elbeszélései. Fran-czia eredetiből magyarította Fekete Jó-zsefné szül. Szabó Ida. I-ső kötet. A két kötet ára 2 ft.

Erdély történelme. Alsóbb rendű os-kolák számára. Szerkeszté Matusik nep.-János, kegyesrendi tanár s a m. k. természettudományi társulat rendes tagja. Keményen kötve 60 kr.

Állattan elbeszélő modorban és vers-ben, népiskolák számára készíté Pán-czél Ferencz.

I. rész: Honi házi állatok, ára 16 kr.
II. „ Honi vad állatok, ára 30 kr.

Természettudományi szövegek és képekben. Brouse után Kriesch János. Első fü-zet 6 színezett aczélmetszetű táblával. Ára 1 ft.

(id. Dumas Sándor.) A regens leánya. Regény fordít. Hang Ferencz. Ára 80 kr.

(Kubinyi Lajos) Vezér-eszmék jobblé-tünk előmozdítására. 2. kiadás. Ára 1 ft. (Józsa.) Költemények, írta Ponori Thewrewk Emil. A költő arcképével, diszkötés. Ára 3 ft.

Vegytan alapvonalai. Középtanodák számára. Írta Say Móricz. Ára 2 ft.

Szellemi szikrák, nevezetesh embe-rek köz és magán életbeni elmés rögtön-zései és élcezes mondatai. Közli Lauka Gusztáv. Ára 2 ft.

(Flygare Carlén), Szeszélyes hölgy. Regény. 1. 2. füzet ára 1 ft.

(Joachim Vilmos) Törvénykezési or-vostan rövid vázlatokban. Orvosok és jogászok számára. Második kiadás. Ára 70 kr.

(Forstinger János.) legújabb és legtel-jesb, körülbelül 25,000 idegen szó-nak magyarazását tartalmazó köz-hasznú kézikönyv. II-ik kiadás. Ára kötve 2 ft.

Görög régiségtan (antiquitas graeca) a tanuló ifjúság számára írta Garda József. Ára 50 kr.

A kis Andor és Zoltán könyve. Elemi magyar Olvasókönyv. Mindkét nemű népiskolák I-ső és II-dik osz-tályainak számára írta Pánczél Ferencz. Tizenkét csinos fametszettel. Ára ke-mény kötésben 50 kr.

Növendék ifjúság ima-könyve. Híttben megerősödött protestáns fiak és leányok számára írta Medgyes La-jos. Ára: nyomtató velin papíron, bör-be kötve, tokkal, 1 ft. Díszkiadás, író-velin, börbe kötve arany metszés-sel, tokkal, 1 ft 50 kr.

Utazás keleten. Írta b. Orbán Balázs. 6 kötet. Egy kötet ára 6 ft.

Szavalmányok növendék leányok szá-mára. Összeállítá Réthi Lajos. Ára 80 kr.

Uti rajzok. Két kötet. Írta Zombori Gedő. Ára 2 ft.

A föld egyes részeinek földirati ismertetése. Brassai Sámuel kézirataiból újabb adatok szerint kiadta Kovács Antal. Ára 45 kr.

(Hetter József.) Orvosi növénytan Latinból magyarítá és bővíté Hamari Dániel. Második kiadás. Ára 70 kr.

Nayad. Fördő album. Szerkesztik: Balázs Sándor, Huszár Imre és Ró-zsaági Antal. Első évfolyam. 3 finum aczélmetszettel. Ára 2 ft.

Fejér György magyar okmánytá-rához évmutató. Készítette Knáusz Nándor. Ára 30 ujkr.

Kolozsvári Album. Szerkesztik b. Bánffy Dezső, Deák Farkas, Réthi Lajos. Ára 2 ft o. é.

Poe Edgar érdekesb novelláiból, for-dította Hang Ferencz. Ára 1 ft. 40 kr.

Költői vázlatok. Írta Stifter Adalbert. Ára díszkötésben 3 forint.

Nemzet gazdaság és pénzügytan. Rendszeres tan- és kézikönyv. Írta Kautz Gyula jogtudor I. — II. Ára 4 ft.

A magyar váltó-kereskedelmi és csődületi törvények érvényben levő szövegének zseb kiadása ki-merítő tárgy mutatóval. Összeállítá Ba-bos Kálmán. Ára 1 ft.

Az alkotmányi és az igazságügyi politika. Írta Karvasy Agoston. 1 ft.

Nyomatott az év. ref. főtanoda betűivel. (Bel-farkasutca 74 sz.)

Mai számunkhoz egy félvig melléklet van csatolva.